

“Təsdiq edirəm”
“Tədris məsələləri” üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:
dos.Z.İ.Məmmədov

“ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas:6007007-Meşəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Meteorologiya və iqlimşünaslıq

ARTN-nin EMŞ-nin coğrafiya bölməsi 1998-ci il tarixli 2 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və Bakı Dövlət Universiteti nəşriyyatı 2007-ci il tarixli proqramı toplusu

Kodu: IPF-B07

Tədris ili: II (2025-2026) Semestr:IV

Tədris yükü: 14 saat. (mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat)

Təhsiləmə forması : Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit. 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, elmi adı və dərəcəsi : Əliyev Cavidan Rəhim oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saatları: IV gün, 11:00

E-mail ünvanı: cavidan99@list.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Həsənəliyev Ə.Ə. Meteorologiya və iqlimşünaslıq. Bakı, 2015
2. Mehdiyev A. Ş., Əhmədov Ş.Ə. Meteorologiya və iqlimşünaslığın əsasları. Bakı, 2008
4. Hüseynov N.Ş. Sinoptik meteorologiya. Bakı, 2011
5. Məmmədov Ə.S. Məmmədov B.Ə. Sinoptik meteorologiya. Bakı, 2000
- 4.M.S.Həsənov, X.Ş.Rəhimov Havanın maksimal temperaturunun 35 dərəcədə yuxarı olan günlərin sayı. Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi “Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun təbii ehtiyatları, Atlas, Bakı-2022
5. Steven A. Ackerman John A. Knox. Meteorology, . Burlington, USA. 2023
3. Хромов С.П. и др. Метеорология и климатология. Москва, 2006

IV. Fənnin təsviri, məqsədi: Meteorologiya və iqlimşünaslıq kursunun tarix-coğrafiya müəllimliyi ixtisası üçün tərtibi ustalıq tələb edir. Bir tərəfdən, meteorologiya və iqlimşünaslıqdan yığılan çoxillik baza məlumatı, digər tərəfdən bu kursun coğrafiyaçıları üçün ən faydalı və zəruri hissəsini oxumaq. Buna baxmayaraq, bu kursun mövzuları və praktik şləri məntiqi ardıcılıqla yazılmış və coğraflar üçün digər elmlərlə əlaqəli olan mövzular cüsusi olaraq seçilmişdir. Keçiriləcək praktik işlər isə nəyinki coğraflar, eləcə də meteorologiya və iqlimşünaslıqla maraqlanan hər kəsə çox faydalı və maraqlıdır.

Meteorologiya atmosfer, onun tərkibi, və quruluşu, onda baş verən fiziki və kimyəvi prosesləri iyrənməklə məşğul olur.

İqlimşünaslıq isə meteorologiyanın bir bölməsi olub, iqlimlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını, onların Yer kürəsində paylanmasını, keçmişdə və gələcəkdə əyişməsini öyrənir

Meteorologiya elminin məqsədi- hal hazırkı fiziki zamanda atmosferin vəziyyətini öyrənmək ə onun gələcək vəziyyətinin proqnozunu verməkdir. İqlimşünaslıq isə onun bir hissəsi olaraq iqlimlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını, onların Yer kürəsində paylanmasını, keçmişdə ə gələcəkdə dəyişməsini öyrənir

təşkil qaydaları haqqında bilgiler verməkdən ibarətdir.

V. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VI. Qiymətləndirmə: Tələbələr biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə. Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsuralara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91 – 100 bal	Əla	A
81 – 90 bal	Cox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

VII. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetinin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

VIII. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat. Cəmi 14 saat

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		müh	lab	müh	lab.
1	2	3	4	5	6
	<i>Mühazirə və seminar mövzuları</i>				

IX. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Turizm sənayesi bir çox ölkələrin iqtisadiyyatında mühüm rol oynayır. Dünyanın bir sıra ölkələrində minlərlə insanın məşğulluğunu təşkil edən və təsərrüfatın bütün sahələri ilə əlaqədə fəaliyyət göstərən, geniş maddi texniki bazaya malik olan, dayanaqlı inkişaf edən turizm sənayesi mövcuddur.

X. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN 1. Havanın tərkibi, sıxlığı, temperaturu, nəmliyi və digər iqlim göstəricilərini bilməli. Meteoroloji müşahidə haqqında aqrometeoroloji proqnozlar tərtibinə yiyələnəli.

FTN 2. Şüa enerjisini, hava kütlələrinin hərəkəti və yenidən yaranması, buludluğu, yağıntılar, tufanları, şaxtaları, quraqlıqları və digər hadisələri öyrənəli.

FTN 3. Meteoroloji müşahidə haqqında aqrometeoroloji proqnozlar tərtibinə yiyələnəli.

FTN 4. Müşahidələrin təhlilini, hesablama aparılmasını və qrafiklərin qurulmasını mənimsəməli.

FTN 5. Meşə təsərrüfatlarında aqrometeoroloji postlar yaratmağı, mikroiklim və fitoiklim müşahidələri aparmağı bacarmalı.

FTN 6. Fenoloji və aqrometeoroloji müşahidələrin təhlilini aparmağı, beynəlxalq əlaqələr yaratmağı bacarmalı.

XI. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

I kollokvium sualları

1. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş
2. Hava və iqlim
3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları
4. Meteoroloji informasiyaya, məntəqələrə qoyulan tələblər
--blok--
5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları
6. Atmosferin quruluşu
7. Atmosfer təzyiqi
--blok--
8. Havanın adiabatik dəyişməsi
9. Günəş radiasiyası
10. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya

İmtahan sualları

1. Meteorologiya və iqlimşünaslığa giriş
2. Hava və iqlim
3. Meteoroloji məlumatların toplanması yolları
4. Meteoroloji informasiyaya, məntəqələrə qoyulan tələblər
5. Atmosfer havasının tərkibi. Homosfer və heterosfer anlayışları
6. Atmosferin quruluşu
7. Atmosfer təzyiqi
8. Havanın adiabatik dəyişməsi
9. Günəş radiasiyası
10. Qısdalğalı və uzundalğalı radiasiya
11. Temperaturun dəyişməsinin səbəbləri
12. Temperaturun illər arası variasiyaları
13. Temperatur inversiyası
14. Buludların təsnifatı

15. İsti və soyuq buludlarda yağıntının böyüməsi
16. Yağıntı tipləri
17. Dumanlar və onların təsnifatı
18. Külək
19. Geostrofik və qradient küləyi
20. Hava kütlələri
21. Atmosfer cəbhələri
22. Siklonlar və onların inkişaf mərhələləri, antitsiklonlar
23. Yerli küləklər
24. Atmosferin ümumi tərkibi
25. Alisofun və Köppenin iqlim təsnifatı
26. İqlim yaradan amillər
27. Müasir iqlim dəyişmələri
28. Tezyiq zonaları. Hadley və Ferrel özüyü
29. Atmosferin fəaliyyət mərkəzləri

Meteorologiya və iqlimşünaslıq fənninin əlliyabusu – "Məşəqətlik" ixtisası (proqramları üzrə) tədris planı və fən proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus "Coğrafiya və onun tədris metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01)

Fən müəllimi:

Kafedra müdiri:

b/m C.R. Əliyev

dos.S.Q.Əzizov

Fənn sillabusu

İxtisas: 6008007 - Turizm bələdçiliyi

Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə.

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Turizmin coğrafiyası

Fənn proqramı: (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı Dövlət Universiteti Beynəlxalq turizmin coğrafiyası fənni üzrə tədris proqramı).

Kodu: İPFS-B05

Tədris ili: I (2025-2026) Semestr: II

Tədris yükü: 20 saat (10 saat mühazirə, 10 saat seminar)

Təhsilalma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Əliyev Cavidan Rəhim oğlu, baş müəllim

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: cavidan99@list.ru

Kafedranın ünvanı Lənkəran şəhəri Əli Məmmədov küçəsi 40

III. Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaitinə metodik vəsaitlər:

Əsas

1. Məmmədov C.A, Soltanova H.B, Beynəlxalq turizmin coğrafiyası. dərs vəsaiti Bakı,2002.
- 2.Yeganlı S.T, Hacıyev E.M. Turizm dərs vəsaiti. Bakı.2006.
3. Sultanova H.B. Hüseynova Ş.H.Turizmin əsasları.Bakı 2007.
- 4.Rəhimov S.H. Turizm-ekskursiya işinin təşkili. Bakı.2004.
- 5.Xuduyev İ. Turizmin coğrafiyası. Mingəçevir, 2022
6. Александрова А.Ю. Международный туризм. М. Аспект-Прес, 2001.

IV. Perekvizitlər: Turizm əsasları

V.Korekvizitlər: Azərbaycan coğrafiyası

VI. Fənnin təsviri, məqsədi:

Sivilizasiyanın müxtəlif inkişaf mərhələlərində ölkələr arasında əlaqələrin müxtəlif formaları yaranmışdır. Bu əlaqələrin bir forması da turizmdir. Dünya regionları və onun ayrı-ayrı dövlətlərində beynəlxalq turizmin inkişafına diqqət və qayğının artması onunla izah olunur ki, ölkələrin beynəlxalq iqtisadi əlaqələr sistemində mövqeyi daha da möhkəmlənir və onların bir-birinə inteqrasiyası qüvvətlənir.

Tədris prosesində tələbələr dünya regionları və birsıra dövlətlərdə beynəlxalq turizmin inkişafı amilləri, turizmin müasir durumu, beynəlxalq turizm axınlarının istiqaməti, beynəlxalq turizmin statistikasına haqqda əhatəli bilgi əldə edir və bu məlumatların təhlili bacaracağına yiyələnirlər. Bu baxımdan fənnin tədrisi zəruri hesab edilmişdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində,50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə.Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.